

Fördjupnings- och inspirationsmaterial

LILLA DÖDEN HÄLSAR PÅ

Detta fördjupningsmaterial är baserat på pjäsen *Lilla Döden hälsar på*, av Kitty Crowther. Föreställningen riktar sig till barn från 6 år och spelar på Unga Teatern/Malmö Stadsteater mellan 11 oktober-12 december 2014. I materialet hittar du bland annat samtalsfrågor kring pjäsens tema, litteraturtips och praktiska övningar att göra tillsammans med barngruppen efter att ni har sett föreställningen. Unga Teaterns förhoppning är att inspirera och stödja dig som pedagog i bearbetandet av teaterupplevelsen och ett fortsatt arbete kring temat.

INNEHÅLL

1. ROLLISTA
2. VAD HANDLAR PJÄSEN OM?
3. OM FÖRFATTAREN OCH ILLUSTRATÖREN KITTY CROWTHER
4. REGISSÖR ADA BERGER OM LIVET, DÖDEN OCH LEKEN
5. ÖVNINGAR KOPPLADE TILL *LILLA DÖDEN HÄLSAR PÅ*
6. TRE FRÅGOR TILL ELLEN NORLUND SOM SPELAR LILLA DÖDEN
7. TIPS: MER OM LIVET, DÖDEN OCH LEKEN

1. ROLLISTA - LILLA DÖDEN HÄLSAR PÅ

UNGA TEATERNS PJÄS FÖR FÖRSKOLEKLASS OCH SKOLÅR 1

Text och illustrationer: Kitty Crowther
Regi: Ada Berger
Scenografi och kostym: Erika Magnusson
Kompositör: Stefan Johansson
Koreograf: Minna Krook
Ljus: Anni Johansson
Mask: Åsa Trulsson

I rollerna:

Lilla Döden - Ellen Norlund
Tanten - Susanne Karlsson
Elsewise - Sissela Benn

2. VAD HANDLAR PJÄSEN OM?

Lilla Döden hälsar på är en föreställning om de största livsfrågorna. Den handlar om hur livet kan gestalta sig i dödens närhet och hur leken kan övervinna nästan allt. När Lilla Döden hämtar människor så gråter de alltid. De är rädda för att dö. Men så en dag hämtar hon flickan Elsewise och efter det blir ingenting sig likt igen. Elsewise lär Lilla Döden att leka så mycket att tiden står stilla.

3. OM FÖRFATTAREN OCH ILLUSTRATÖREN KITTY CROWTHER

Pjäsen *Lilla Döden hälsar på* baseras på boken med samma namn, skapad av den belgiska författaren och illustratören Kitty Crowther. I boken *Leka för livet* (2013) skriver barnläkaren Lars H Gustafsson att Crowther på grund av en hörselnedsättning var sen i sin språkutveckling. Som barn blev bildskapande hennes sätt att kommunicera och ge sig till känna för omvärlden.

På hemsidan för Astrid Lindgrens Memorial Award beskrivs Kitty Crowthers fantasi och gestaltningsförmåga som något i ständig rörelse. Hon integrerar text och bild och har oändligt mycket att berätta. I rask takt översätts hennes verk till nya språk och gemensamt för berättelserna är att de ofta belyser teman som kan upplevas som svåra, exempelvis ensamhet och död, som skildras på ett sätt där humor och allvar blandas. År 2010 tilldelades Kitty Crowther Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne. Motiveringen löd:

Kitty Crowther är linjens mästare, men också stämningens. Hon förvaltar, förvandlar och förnyar bilderboksberättandet. I hennes värld står dörren mellan fantasi och verklighet vidöppen. Tilltalet är varligt och personligt men verkningarna starka och i sin djupa inlevelse med dem som har det svårt visar hon på vägar där svaghet kan vändas till styrka. Humanism och medkänsla genomsyrar och binder samman hennes konstnärskap.

”Döden är en fin person. Men det är det ingen som vet.”

4. REGISSÖR ADA BERGER OM LIVET, DÖDEN OCH LEKEN

Jag läste om *Lilla Döden hälsar på* i en tidningsrecension. Ett kort referat av boken och jag visste det; det här skulle bli teater. I en till omfånget tunn liten bok lyckas de största livsfrågorna rymmas på ett sätt som känns alldeles nytt och alldeles bekant på samma gång. Och det storslagna; Kitty Crowther gör inte livet och döden till varandras motpoler, utan leken och döden. Lilla Döden är en förfrusen liten gestalt som inte vill någon illa, men som ändå måste fortsätta sitt tröstlösa arbete med att föra människor över till andra sidan. Människorna skräms förstås av hennes gestalt. Men en dag träffar Lilla Döden en flicka som inte blir rädd. De två blir vänner och flickan lär döden att leka. Crowther skriver: "Lilla Döden skrattar så hon kiknar. Hon har aldrig känt sig så levande förr".

Jag har alltid fascinerats av hur leken, som till synes är utan syfte och mening, upplevs så oerhört meningsfull. När vi skrattar med hjärtat, oavsett om vi är barn eller vuxna, står tiden på något sätt stilla. Döden och livets andra svåra realiteter är ju alltid en fond i våra liv, något vi måste förhålla oss till. Men skrattet, leken, gemenskapen, ja de där stunderna av total närvaro, upphäver på något underligt sätt vår dödlighet för ett kort ögonblick.

Jag tänker att teaterpubliken är en bild av det mänskliga kollektivet. Det är att bjuda in till att uppleva tillsammans. Skrattet blir större när vi är tillsammans och gråten blir lättare att hantera. På så sätt kan teaterrummet vara en plats för både det ljusa och mörka i livet. Och *Lilla Döden hälsar på* förenar verkligen dessa motpoler, och visar också på hur de hänger samman. Och de frågor som boken, och nu pjäsen, tar upp gör oss väldigt lika varandra, oavsett om vi är teatervana eller inte, oavsett om vi har levt många år på jorden eller, som vår publik, bara sisådär 6 år.

Ada Berger, regissör för *Lilla döden hälsar på* och Unga Teaterns konstnärliga ledare

5. ÖVNINGAR KOPPLADE TILL *LILLA DÖDEN HÄLSAR PÅ*

Kollage

Med hjälp av olika material, färger och mönster kan barnen skapa konst utifrån föreställningen. Enskilt eller i mindre grupper får de genom kollage beskriva exempelvis karaktärer, ett minne från att gå på teater eller en känsla utifrån pjäsen. Låt skapandet pendla mellan beskrivande och tolkande och ligga till grund för samtal om pjäsen och temat.

Teaterlådan

För att återkalla minnen från teaterbesöket och för att synliggöra enstaka företeelser kan barnen dra upp minnen ur en fantasilåda. Barnen sitter i ring och skickar runt en låda som kan vara osynlig eller verklig. Ur lådan får varje barn plocka upp något som de minns och som de tyckte var viktigt från föreställningen. De behöver inte vara begränsade till det som hände i själva pjäsen, utan får ta upp vilket minne som helst. Det kan till exempel vara biljetten, rekvisita eller en lampa som gav ett särskilt sken. Varje sak som ett barn tar upp ur lådan kan följas upp med frågor, exempelvis:

- Försök beskriva saken noga för gruppen. Hur ser den ut? Färg, form och material?
- Varför valde du den?
- Använde någon i pjäsen den, och i så fall vem?
- Vad hade hänt om din sak inte fanns med i pjäsen eller vid teaterbesöket, tror du?

Samtal om föreställningen och temat

Sitt tillsammans i ring och samtala om föreställningen ni sett. Utgå gärna från nedanstående frågor som kan hjälpa er att beskriva, tolka och reflektera kring *Lilla Döden hälsar på*.

Beskriva

- Vilka personer var med i pjäsen?
- Hur började pjäsen?
- Hur såg Lilla Döden ut?
- Hur kändes det när läktaren flyttades?

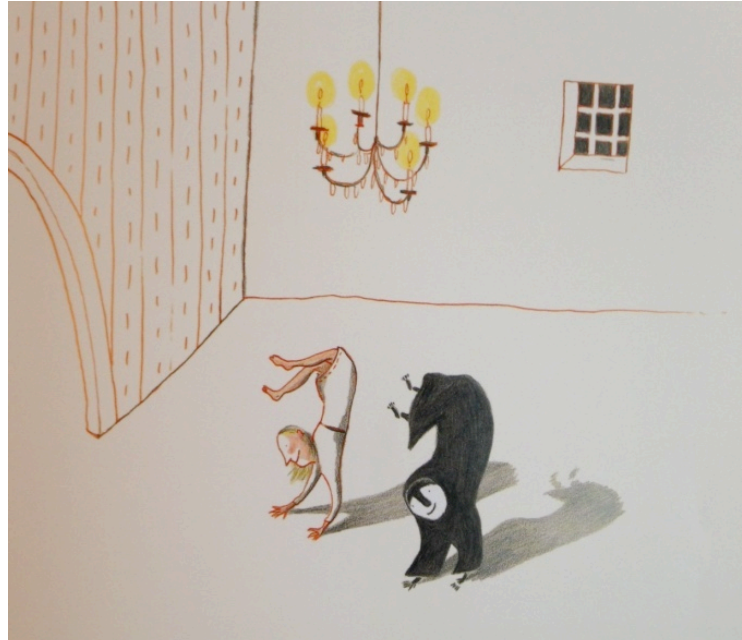
Tolka

- Varför blev Tanten så rädd när det knackade på dörren?
- Varför var inte Elsewise rädd för att dö, tror du?
- Vad hände med Tanten när hon dog?
- Vad var det som gjorde att Lilla Döden kände sig så levande och glad när hon träffade Elsewise?
- Hur märktes det att Lilla Döden var ett barn, precis som Elsewise?

Reflektera

- Tror du att Lilla Döden var rädd för något? Vad, i så fall?
- Elsewise fick inte stanna i de dödas land. Hon skulle fortsätta till ett annat liv, men kom tillbaka som en ängel. Vad tror du händer efter livet?
- Vad är viktigt när vi lever? Vad behöver vi för att må bra?

”Lilla Döden skrattar så hon kiknar. Hon har aldrig känt sig så levande.”

Leka

Lilla Döden och Elsewise leker så mycket att det känns som om tiden står stilla.

- Vad lekte Elsewise och Lilla Döden? Lek något som ni kommer ihåg från pjäsen.
- Vad brukar du leka? Vilka lekar vill du tipsa Elsewise och Lilla Döden om? Lek lekarna tillsammans i barngruppen.
- Människorna i berättelsen vill inte bli hämtade av Lilla Döden. Improvisera kring olika saker att göra när hon knackar på. Lek förslagsvis två och två, och visa sedan upp för hela gruppen. En är Lilla Döden som knackar på dörren och den andra är människan som blir hämtad.

Att skapa nya berättelser av bokens illustrationer

Läs gärna boken *Lilla Döden hälsar på* och jämför med pjäsen. Genom att arbeta med bokens bilder utan text kan barnen välja en ny ordning för illustrationerna och på så sätt skapa nya berättelser. Uppmuntra dem att tillsammans hitta en början, ett mitt och ett slut på berättelsen, och att berätta de nya historierna för varandra.

”Lilla Döden blir häpen. Det är första gången hon träffar någon som blir så glad att se henne.”

Känslöövning 1: Vilken känsla?

Barnen kan ha upplevt många olika känslor under pjäsen, som kan komma fram vid samtalet och övningarna om pjäsen och temat. Kanske tyckte de att pjäsen var läskig, rolig, sorglig, knasig, tråkig eller allt på samma gång? Ta fasta på känslouttrycken och låt barnen beskriva olika känslor. Hur känns det i kroppen när man saknar någon eller är glad? Hur visar man att man är rädd eller förvånad?

Känslöövning 2: Dansstopp med känslor

Barnen rör sig fritt i rummet till musik. När musiken stannar fryser barnen som statyer och pedagoggen säger en känsla. Barnen får visa känslan och se sig omkring och upptäcka att samma känsla kan uttryckas på liknande eller olika sätt. När musiken startar igen rör de sig fritt i rummet. Förslag på känslor: glad, ledsen, sorgsen, rädd, pigg, uttråkad, arg, förvånad, ensam, lekfull.

Använd gärna och lyssna till musiken ur pjäsen som är specialkomponerad av Stefan Johansson. Musiken att lyssna på Malmö Stadsteaters hemsida under fliken Unga Teatern och *Lilla Döden hälsar på*, eller följ denna länk:

http://www.malmostadsteater.se/pa_scen/aktuella_forestillinger/960/.

Dansa pjäskoreografin eller hitta på en egen

I pjäsen dansar Lilla Döden, Elsewise och Tanten en dans koreograferad av Minna Krook. Barngruppen kan tillsammans dansa samma koreografi eller inspireras att hitta på en egen. Via denna länk hittar du en inspelning av när pjäsens karaktärer dansar tillsammans: http://www.malmostadsteater.se/pa_scen/aktuella_forestillinger/960/.

Här är dansstegen!:

Åtta springsteg på stället

Fyra steg fram, bli rädd och ta upp händerna!

Fyra steg tillbaka

Fyra steg fram, bli rädd och ta upp händerna!

Fyra steg tillbaka

Sexton små steg framåt

Fyra sidledshopp åt vänster

Fyra sidledshopp tillbaka, ropa bu och skräm publiken!

Fyra sidledshopp åt vänster

Fyra sidledshopp tillbaka, ropa bu och skräm publiken!

Åtta steg bakåt med handrörelser

Snurra runt två varv på stället, sexton steg

Tre steg åt vänster med handen framför kroppen, byt håll

Tre steg åt höger med handen framför kroppen, byt håll

Tre steg åt vänster med handen framför kroppen, byt håll

Tre steg åt höger med handen framför kroppen, byt håll

6. TRE FRÅGOR TILL ELLEN NORLUND SOM SPELAR LILLA DÖDEN

Hur är det att spela Lilla Döden?

- Det är roligt att fantisera om att döden är en person och hur den personen i så fall skulle vara. Det är mörkt att spela döden, lite instängt i min stora svarta huva. Jag får använda hörseln och andra sinnen istället för att se.

Vad tror du händer efter livet?

- Jag tänker väldigt olika från dag till dag. Ibland tänker jag att det inte händer någonting, och försöker fantisera om hur det är att inte finnas. Men för att kunna tänka hur det är att inte finnas måste man leva! Ibland tänker jag att man blir till jord, att det finns ett visst antal atomer som på något sätt förs vidare i annan form. Min mormor sa att "du kommer alltid kunna prata med mig vad som än händer" och jag kan prata med henne nu fastän hon inte lever, så något finns ju kvar ändå.

Vad leker du allra helst?

- När jag var barn ville jag leka farliga lekar; att jag skulle dö, att jag var sjuk, sorgliga lekar om att skiljas åt och aldrig träffas igen. Eller katastrof på havet och att rädda varandra! Jag tyckte också om att leka spindelbo, och dra trådar genom hela rummet så att de vuxna fick ta sig igenom nätet för att nå en. Jag tycker också att det är väldigt kul att pyssla och göra saker, bygga världar, måla och rita.

7. TIPS: MER OM LIVET, DÖDEN OCH LEKEN

Barnlitteratur

Adjö, Herr Muffin av Ulf Nilsson och Anna-Clara Tidholm
Alla små döda djur av Ulf Nilsson och Eva Eriksson
Bröderna Lejonhjärta av Astrid Lindgren
Dockbegravningen av Eva Wikander och Lisa Örtengren
Dödenboken av Pernilla Stafelt
En blommas liv av Stefan Casta och Sara Lundberg
Grodan och fågelsången av Max Velthuijs
Innan jag fanns av Petrus Dahlin
Kan du vissla Johanna av Ulf Stark och Anna Höglund
Lilla Döden hälsar på av Kitty Crowther
Min syster är en ängel av Ulf Stark och Anna Höglund
Morfars ängel av Jutta Bauer
Resan till Ugri-La-Brek av Thomas Tidholm och Anna-Clara Tidholm
Spökfärfar av Kim Fupz Aakeson och Eva Eriksson

Annan läsning – för vuxna

Leka för livet av Lars H Gustafsson

Djupdykning: Samtalskväll på Unga Teatern:

Att tala med barn om liv och död

20 oktober kl 19.00, Studion på Hipp

Fri entré

Vi bjuder vi in till ett samtal mellan barnläkaren och författaren Lars H Gustafsson och regissören Ada Berger. Det blir en djupdykning kring pjäsens tema samt hur man pratar med barn om livet och döden. Hur kan vi vuxna hjälpa barnen att få grepp om tankar som är både svindlande stora och ganska läskiga? Hur talar vi med barnen om detta och hur kan litteraturen, konsten och teatern vara en hjälp på vägen?

Tid: måndag 20 oktober kl 19.00

Plats: Studion på Hipp, Kalendegatan 12

Det är fritt inträde men **föranmälan krävs** på grund av begränsat antal platser. Anmäl dig via vår hemsida www.malmostadsteater.se/djupdykning

